



بهانه‌های بی‌شمار برای کتاب نخریدن و کتاب نخواندن

هر روز ۳۰ هزار تومان سیگار می‌کشد اما کتاب نمی‌خرد!

■ سمیرا عموری

دوستانی دارم که هیچ وقت کتاب نمی‌خرند و هر کتابی به دستشان می‌رسد می‌خوانند و هیچ هدف خاصی هم از کتاب خواندن ندارند یا بهتر است بگویم مطالعه هدفمند ندارند. دوستان دیگری دارم که در خانه کتابخانه بزرگ دارند اما لای هیچ کدام از کتاب‌ها را باز نکرده و کتاب‌هایشان را به کسی نیز قرض نمی‌دهند. دوستان زیادی دارم که نه کتاب می‌خرند و نه کتاب می‌خوانند، اما در میان همه کسانی که می‌شناسم کسی هست که پول خرید کتاب ندارد، اما عضو چند کتابخانه عمومی شده و کاملاً هدفمند مطالعه می‌کنند... خلاصه اینکه در سرزمینی که از دیرباز دیار اندیشه و کتابت بوده، امروز اوضاع کتابخوانی خوب نیست.

■ هزار بهانه برای کتاب نخواندن

سرانه مطالعه در کشورمان به شدت پایین است و این نه تنها زنگ خطری برای کودکان و نوجوانان، بلکه حتی هشداری برای بزرگسالان است. بر اساس تحقیقاتی که روی افراد واج جنسیت و سنین مختلف انجام شده، دلایل مختلفی وجود دارد که فرد را از مطالعه و خواندن کتاب بازمی‌دارد.

یکی از دلایل بارز کتاب نخواندن تنبلی و بی‌حالی افراد است. افراد تنبل مطالعه را کاری دشوار و وقت‌گیر می‌دانند که ممکن است ناشی از حجم کار زندگی روزمره باشد، بماند که در اوقات فراغت هم، ساعت‌ها به گفت‌وگو می‌نشینند ولی دریغ از چند دقیقه مطالعه. مطالعه برای مدت زمانی کوتاه نیز خیلی سریع آنها را خسته می‌کند.

سبک کتابخوانی

■ پربنایز مهرایی

امروزه ما بررسی‌های ما و مطالعات انجام شده در زمینه کتاب و کتابخوانی در سطح جامعه شاهد ایجاد چرخه‌های معیوب در رواج فرهنگ کتابخوانی هستیم. از جمله عوامل برجسته‌ای که بر این روند اثر گذار است، عبار تند از افزایش ارتباطات به شیوه مدرن و رواج استفاده از شبکه‌های اجتماعی اعم از اینترنت، ماهواره، تلگرام، اینستاگرام و...

بدون تردید در صورت عدم برنامه‌ریزی و سرما‌به‌گذاری در امر پراهمیت کتابخوانی در سطح جامعه و خانواده، در آینده‌ای نه چندان دور به جامعه‌ای منفعل تبدیل خواهیم شد. در کل بی‌علاقگی مردم نیز به عنوان معضل اساسی در ایجاد این شکاف عمل کرده است. در واقع بی‌علاقگی مردم به کتب مختلف در سه بخش خودنمایی می‌کند و علل برجسته آن را نشان می‌دهد. کاهش سرانه مطالعه کتاب، تیراژ کتاب، تیراژ روزنامه‌ها و کاهش میزان چاپ در این حوزه‌ها از علل اصلی و اساسی کاهش‌دهنده سرانه مطالعه در کشور است. ■ ■ ■

شکل‌گیری و ایجاد یک چرخه معیوب برای فرهنگ مطالعه در جامعه باعث افول کلی فرهنگ می‌شود. چون کتاب‌ها گنجینه‌ها و داده‌های اطلاعاتی و دانش پایه برای هر قشر جامعه محسوب می‌شوند. در حالی که افراد جامعه با مطالعه کتب مختلف علاوه بر آثار آن بر اذهان، افکار و تفکرات، شعور و آگاهی خود و جامعه را ملاحظه می‌کنند و این باعث ارتقای سطح فرهنگ ملی و غنی شدن فرهنگ جامعه شده و در آخر این اجتماع با وجود چنین افرادی به جامعه‌ای علمی و آگاه و روشن و دارای پایگاهی قدرتمند بدل خواهد شد.

بسیاری از افراد بیشتر تمایل به شنیدن دارند تا خواندن.

برای آنان که تحمل تأمل، اندیشه، تفکر و مطالعه را ندارند، خواندن بسیار عذاب‌آور است. ذهن بسیط همه چیز را ساده می‌کند چون قادر به درک پیچیدگی‌ها نیست، به همین دلیل از فرد «تحلیلگر» به‌خوبی استقبال نمی‌شود و گاهی مورد تمسخر نیز قرار می‌گیرد. کتاب وسیله‌ای برای به چالش کشیدن تفکر و اندیشه است و جهان را به پیچیدگی سوق می‌دهد و آموخته‌های ذهنی و بعضاً علمی را به جدال می‌کشاند.

به اعتقاد اینشتین، افکار و اندیشه‌های انسان به گونه‌ای است که ممکن است فقط خواندن یک کتاب، پایه اندیشه‌ها و افکار انسان را بر مبنای جدید یا در مسیر خاصی قرار دهد و چه بسا ممکن است کتابی مسیر سرنوشت میلیون‌ها انسان را در راه مخصوصی بیندازد.

در بعضی افراد بی‌تعمصی و عدم جدیت در زندگی‌شان طوری انگاشته شده که گویی در این دنیا هیچ چیز آن قدر جدی نیست که بخواهند خود را به سختی بکشانند. جدی‌ترین مسائل و حتی باورهای مقدس نیز توسط برخی به مسلخ شوخی و لوذگی کشانده می‌شود و بدون هیچ‌گونه آگاهی و خواندن کتاب‌های مختلف که می‌تواند مسیر نگرش را تغییر دهد، به راحتی از کنار آنها می‌گذرند.

دلیل دیگر که می‌توان از آن به عنوان بی‌توجهی افراد در مطالعه نام برد، احساس بی‌نیازی است. بدین ترتیب که فرد، مطالعه کردن و کتاب خواندن را برای خود امری غیر ضروری می‌داند. شاید هم زندگی را آن‌گونه سامان داده که دیگر نیازی به دانایی و آگاهی ندارد در حالی که اگر کتاب بخوانیم، تازه متوجه می‌شویم که

سبک زندگی

سبک زندگی ۸۸۴۹۸۴۷۱

نگاه

جامعه بیگانه با کتاب به هیچ جا نمی‌رسد

کتابخوان‌ها خوشبخت ترند

■ بهنام صدقی

بی‌تردید پیشرفت یک کشور منوط به سرمایه‌گذاری کلان روی اهداف و طرح‌های آموزشی است چراکه پیشرفت نسبت مستقیمی با سطح تحصیلات و سواد ساکنان آن کشور دارد. از آنجا‌که مطالعه و تحقیق شرط لازم برای پیشرفت است، کسب مهارت‌های مؤثر در مطالعه نیز ضروری است. جامعه‌ای که با مطالعه و کتاب بیگانه است هیچ‌گاه پیشرفت نخواهد کرد.

مطالعه کردن به سبب رشد فکری و پرورش ذهن شده و همچنین موجب می‌شود که فرد عاقلانه‌تر فکر کند. همچنین امتیازاتی را در زندگی فرد ایجاد می‌کند. مطالعه برای اهداف تحصیلی ضرورت محسوب می‌شود اما مخصوص دوران تحصیل و صرفاً برای گرفتن مدرک نیست، بلکه یک عمل همیشگی است. کتابخوانی ابزاری برای انتقال افکار و عامل موفقیت و پیشرفت نسل‌ها و فرصتی برای استفاده از دانش نسل‌های گذشته است.

لازمه پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان، داشتن مهارت کتابخوانی و عدم وجود ایند مهارت، سبب رشد نگرش منفی در آنها نسبت به یادگیری و ایجاد تأثیرات منفی بر روی آینده آنها خواهد شد. صد البته داشتن مهارت در کتابخوانی برای موفقیت در زندگی سرنوشت‌ساز است. کتابخوانی، شالوده سایر لذت‌های زندگی است. کتابخوانی ارتباط محکمی با رشد مهارت‌های شغلی دارد. کتابخوانی تنها شکلی از سرگرمی است که برای موفقیت در زندگی امروز لازم است.

نکته دیگر سرمایه انسانی و پیشرفت جهانی است. پیشرفت و توسعه با بهبود سبک زندگی انسان‌ها از طریق بهبود آموزش‌های حرفه‌ای و کیفی که منجر به کسب درآمد، رشد مهارت‌ها و اشتغال برپا می‌شود، مرتبط است. همچنین پیشرفت کردن مستلزم توانایی خواندن و نوشتن انسان‌هاست. از طرف دیگر پیشرفت جهانی با پیشرفت کیفیت زندگی بشر در جهت بهتر شدن و افزایش سرمایه‌های انسانی همراه است.

عناصر سرمایه انسانی شامل دانش، مهارت، شایستگی، نگرش‌ها و انگیزه‌ها است که جامعه از این سرمایه‌ها برای تحقق اهدافش در زمینه تأمین کالا و خدمات، استفاده می‌کند. از این رو، توسعه ملی نیازمند سرمایه انسانی است. به راه‌های کسب حقایق و موفقیت‌ها را در زندگی انسان است که قدرت تفکر بشر را برای ایجاد

دلیل

خیلی‌ها روزی ۳۰ هزار تومان سیگار می‌کشند اما حاضر نیستند در ماه ۳۰ هزار تومان هزینه کتاب کنند. در بسیاری مواقع هزینه‌های گزافی برای برخی وسایل در موارد مختلف پرداخت می‌شود که شاید هیچ به کار نیاید و جز اسراف نباشد، اما اگر بخواهیم کتابی را خریداری کنیم بهانه‌گرائی کتاب را می‌گیریم

دلیل

کتابخوان شود. کودکان به راحتی و خیلی زود رفتار پدر و مادرشان را الگو قرار می‌دهند. پس اگر می‌خواهیم از همان ابتدا کودکمان را با مطالعه کردن و کتابخوانی آشنا کنیم، حداقل دقایقی از روز را به کتاب و کتابخوانی و کتابخانه‌مان اختصاص دهیم. نکته‌بعدی استفاده از کتاب‌های مناسب و باکیفیت است که در اختیار بچه‌ها قرار دهیم. کتاب‌هایی با جلدهای رنگارنگ و با تصاویری که برای آنها جذابیت دارد، مثل تصویر پرندگان و سایر جانوران و مصور هرگونه اشیایی که در اندازه‌های مناسب طراحی شده است، می‌تواند برای آنها جالب باشد.

هکس‌ها و تصاویری که در مجلات و روزنامه‌ها وجود دارند، با تشخیص خودمان نسبت به سن کودک که آنها نشان داده شود و در مورد آن گفت‌وگو کنیم و از او بخواهیم هر چه در مورد تصویر مربوطه می‌داند، توضیح دهد و در نهایت او را تشویق کنیم. در بعضی از روزها کودکمان به نزدیک‌ترین مرکز فرهنگی و شهربانگتاب برویم تا محیطاً آشنا شود و در نهایت اجازه بدهیم کتاب‌هایی که مورد علاقه‌اش هستند را انتخاب کند.

کودکان با سؤالات زیادی مواجه هستند و بعضی مواقع ما نمی‌توانیم پاسخ مناسبی برای آنها داشته باشیم. در این موقع به کودک بگوییم که باید به کتاب مراجعه کنیم و جواب صحیح را به تو بگویم. همین روش، روشی غیرمستقیم و بسیار مناسب برای معرفی کتاب به کودک‌مان است. کودک‌کی که لازمه زندگی و معرفت و آگاهی از خود و دیگران را از مطالعه کردن کتاب‌های مختلف بداند، قطعاً این امر تأثیر بسزایی در آسن او با کتاب و کتابخوانی در مقاطع سنی مختلف خواهد داشت. مطالعه را باید از کودکی در فرزندمان نهادینه کنیم.

چند راهکار برای ترویج فرهنگ کتابخوانی

کتاب خوب هدیه بدهیم

و امکانات نرم‌افزاری جدید آن به خصوص در سال‌های اخیر و فراگیر شدن شبکه‌های اجتماعی همچون فیس‌بوک، تلگرام و... دانقه بسیاری از کاربران ایرانی را تغییر داده است. برای عادت به کتابخوانی و بسترسازی فرهنگی برای آن، یک برنامه‌ریزی صحیح و منطقی لازم است. بالطبع یکی از راه‌های ترویج فرهنگ کتابخوانی، مردمی کردن و تأمین منابع و ایجاد انگیزه در یکایک افراد جامعه است. حمایت از نویسندگان و اهل قلم، استفاده از توان فکری و اجرایی عموم جامعه و فرهیختگان متعهد، مشارکت و استفاده از امکانات و مقدرات همه سازمان‌ها، جمع کردن فعالیت‌های کتاب و کتابخوانی در یک سازمان و اجرای یک رویه واحد و جلوگیری از اقدامات ناهماهنگ و پراکنده به منظور اعمال سیاست‌های واحد و منسجم،



دلیل

شکوفایی استعدادهای بشری است، بلکه درک و فهمی عمیق نسبت به مسائل، جهت

ساماندهی مشکلات و مسائل مربوطه را در اختیار اشخاص قرار می‌دهد. لذت کتابخوانی به حدی است که فقط افرادی که با آن سر و کار دارند، طعم آن را می‌فهمند. توستونی می‌گوید: «در دنیا هیچ لذتی نیست که با لذت مطالعه برابری کند.»

ویکتور هوگو نیز می‌گوید: «خوشبخت کسی است که به یکی از دو چیز دسترسی دارد، کتاب‌های خوب و یادوستانی که اهل کتاب باشند» و پراستی هم کسانی که با کتاب انس دارند در زندگی احساس خوشبختی بیشتری می‌کنند.

بی‌شک فراهم‌آوری فرصت‌های مناسب و مشارکت مردمی در امر کتابخوانی و ترغیب نسل‌های جوان برای دوستی با کتاب، بهترین راه‌حل‌های کل‌های مؤثر در جذب افراد به امر کتابخوانی است. کتاب‌ها تنها ابزارهایی هستند که به راحتی با مخاطبان خود سخن می‌گویند و افراد را با زیبایی‌های فکری دنیای پیرامونشان آشنایمی‌کنند. برنامه‌ریزی صحیح جهت مقابله با ایجاد تهاجم فرهنگی تنها با رواج فرهنگ کتابخوانی در جامعه مؤثر است. مقام معظم رهبری در این رابطه می‌فرمایند: «بن باید یک سبب و سنّت در بین مردم ما بشود که کتاب بخوانند و به بچه‌هایشان یاد بدهند.»

ترویج فرهنگ کتابخوانی از طریق ایجاد انگیزه‌های لازم در افراد باید بیش از پیش مد نظر متولیان امر قرار گیرد. همچنین توجه به تنوع و نوآوری در کتاب‌ها، استفاده از روش‌های تشویقی، قیمت‌های مناسب برای کتاب‌ها، آگاهی‌دادن به افراد، تبلیغات برای آشنایی افراد با کتاب‌ها، توزیع کتاب‌های جیبی رایگان در مکان‌های عمومی، معرفی کتب مختلف در رسانه‌های تصویری و... از عوامل تأثیرگذار در ترویج فرهنگ مطالعه در جامعه است.

نوآوری‌ها و رشد استعدادهای فردی و طبیعی می‌برد. فرهنگ کتابخوانی فرهنگی است که در آن مطالعه بخشی از زندگی مردم است. مطالعه کردن این امکان را به ما می‌دهد تا در فعالیت‌های مختلف در جامعه امروزی شرکت داشته باشیم. همچنین به واسطه فراهم کردن دستیابی به فرهنگ‌ها و میراث‌های فرهنگی مختلف، سبب افزایش کیفیت زندگی می‌شود.

داشتن مهارت کتابخوانی شانس موفقیت در دوران تحصیل و پس از آن را بالا می‌برد چراکه مطالعه فقط مختص دوران تحصیلی نیست، بلکه برای کل زندگی است. در کل کتابخوانی به ما کمک خواهد کرد تا درک بهتری از خود و

دیگران داشته باشیم. بدون شک بهبود شرایط اقتصادی، اجتماعی و سیاسی امروز ملت ما بستگی به تربیت شهروندان باسواد دارد که از مطالعه، در عمل برای پیشرفت کشور استفاده می‌کنند. آموزش و مطالعه کتاب برای یک جامعه مانند چشم است برای بدن و آب برای زمین در زمان خشکسالی و قلم‌نمایی است که ما را به ساحل می‌برد. رابطه توانایی کتابخوانی با موفقیت تحصیلی و زندگی قابل بحث نیست.